

Anayasa değişikliği ile neler yitiriyoruz ?

Soru 1) Bu anayasa tuzağına neden “HAYIR” diyoruz?

Çünkü bu değişikle, birliğe ve huzura en çok ihtiyacımızın olduğu koşullarda milletimiz bölünecek. Bugün milletimiz, ülkemiz üzerindeki tehditlere, teröre son verilmesini, ekonomik sorunların çözülmesini istiyor. **İhtiyacımız bir anayasa değişikliği, yeni bir rejim değildir. Hepimizin ihtiyacı güvenlik, huzur, iş ve geleceğimize güvendir.**

Soru 2) Yapılmak istenen bir hükümet sistemi değişikliği mi, rejim değişikliği midir?

Yapılmak istenen köklü bir rejim değişikliğidir. 29 Ekim 1923'te kurulan Cumhuriyet rejimi yıkılacak. “Cumhurbaşkanlığı sistemi” denerek milletimizin yürekte benimsediği Cumhuriyet rejiminin çok fazla değişmeyeceği algısı yaratılmak isteniyor.

Ülkemizin ve milletimizin kaderi, geleceği tek bir kişinin iki dudağı arasında olacak. Bu insan kim olursa olsun bu büyük bir tehlikedir. Bu yetki büyük önderimiz Atatürk'e bile verilmemiştir ve verilmemesi de doğrudur. Ayrıca Atatürk böyle bir yetkiyi istememiştir.

Egemenlik millettten alınıp saraya taşınıyor.

Cumhuriyet rejimi, kurulduğu günden bu yana egemenliği Saraydan alıp millette verme ve demokratikleşme çizgisini benimsemiştir. Şimdi yapılmak istenen ise açık bir karşı devrim hareketi olarak, egemenliği tekrar halktan alıp Saraya (bir kişiye) verme girişimidir. Bu nedenle yapılmak istenen basit bir hükümet değişikliği değil, rejim değişikliğidir.

Soru 3) Bu Anayasa değişikliği kabul edilirse ne olur?

Hiçbir vatandaşın, can, mal ve hukuk güvenliği kalmaz. Her kişi, kurum ve kuruluş bir kişinin, vicdanına terk edilir.

Yönetimi denetleyecek hiçbir güç kalmaz. Devlet yönetiminde ve ülkede zorbalık hâkim olur.

Bir kişi hem hükümet, hem meclis, hem mahkeme olur. Yasama, yürütme ve yargı tek bir elde toplanır.

Etkisiz, yetkisiz, aciz ve sembolik bir Meclis ortaya çıkar.

Böylece Meclis mezara, hukuk devleti ve demokrasi tarihe gömülmüş olur.

Soru 4) Bu Anayasa değişikliği ile güçlü bir hükümet kurulabilir mi?

Toplumun önemli bir çoğunluğunun karşı olduğu bu sistemle güçlü bir hükümet kurulamaz. Çünkü arkasında milleti temsil eden bir meclis dayanağı olmayacak. Kurulan hükümetlerin ömrü uzun olmaz. Yapılan değişikliklerin de kalıcılığı olamaz. Tüm dünyada toplumlar ileriye giderken böyle bir yapı, güçlü ve kalıcı olamaz. Tarihin ırmağı tersine akıtılamaz.

Soru 5) Cumhurbaşkanını halk seçiyor. O halde egemenlik neden halktan alınmış oluyor?

Egemenliğin millette ait olması için seçim tek başına yeterli bir mekanizma değildir. Egemenliğin yansıması olan erklerin (yasama, yürütme, yargı) kullanılma biçimi de en az seçim kadar önemlidir.

Cumhurbaşkanı geçerli oyların çoğunluğuyla seçilir. Bu, milletin %50'sinin altındaki bir temsil oranıyla

ADD Genel Merkezi, 25 Soruda Anayasa Değişikliğine Neden HAYIR Demeliyiz??

<http://add.org.tr/anayasa-degisikligi-ile-ne-kaybediyoruz/> (Ocak 2017)

dahi seçilebileceği anlamına gelir. Ayrıca partili sıfatı ve yürütme organının başı olması nedeniyle milletin tümünü değil, kendi siyasi görüşe sahip kısmını temsil edeceği açıktır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, iktidar ve muhalefetiyle seçim sisteminin tüm olumsuzluklarına karşın milletin çok daha büyük bir kesiminin iradesini temsil eder. Bu çerçevede **milletin egemenliğini en geniş şekilde yansıtabilen ana organ meclistir.**

Ayrıca egemenliğin millete ait olmasının bir diğer güvencesi, egemenliğin kullanımının (erklerin) dağıtılmış olmasıdır. Yasama, yürütme ve yargı erkleri birbirini denetleyecek şekilde ayrılıp, anayasal zeminde birbirini denetleyebildiği ölçüde egemenliğin tek elde toplanması önlenir. Bu da egemenliğin millette olmasının güvencesidir.

Yapılan teklifle tek elde toplanan egemenlik, artık millete ait değildir. Şahsa aittir.

Soru 6) Güçler ayrılığı korunuyor mu?

Bu rejim, güçler ayrılığı rejimi değildir. Güçleri bir kişinin (Cumhurbaşkanının) elinde toplayan bir rejimdir. Cumhurbaşkanının hem yürütmeyi, hem yasamayı, hem de yargıyı eline geçirdiği bir dikta rejimdir.

Soru 7) Denge ve denetleme mekanizmaları var mı?

Önerilen rejimde denge ve denetleme mekanizmaları yoktur. Sistem Cumhurbaşkanında toplanan yetkilerin hiçbir şekilde sınırlanmaması üzerine kurgulanmıştır. Başkanlık sistemlerinde denge-denetleme mekanizması olarak çalışan, Meclisin onama yetkileri, meclisle başkan seçimlerinin ayrı tarihlerde yapılması, fesih yasağı, bağımsız yargı gibi kurumlar, sistemin tıkanma sebebi olarak görülüp yok edilmiştir. (Teklif m.4, m. 6, m. 7, m. 12, m. 17, m. 19/A; Anayasa m. 77, m .87, m. 89, m. 98, m. 116, m. 146, m. 154, m. 155, m. 159)

Soru 8) Yürütme yetkisi kimde?

Cumhurbaşkanı yürütmeyi tek başına temsil ediyor. (Teklif m. 9; Anayasa m. 104)

Bugünkü sistemde yürütme yetki ve görevi Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu (Başbakan ve bakanlar) tarafından paylaşılıyor. Hükümet etme sorumluluğu ise Bakanlar Kurulunda.

Getirilen sistemde ise hükümet etme yetkisi Cumhurbaşkanına veriliyor. Devletin yönetimi tek başına Cumhurbaşkanına devrediliyor. (Teklif m. 19; Anayasa m. 8)

Soru 9) Nasıl bir Meclis yaratılmak isteniyor?

Yetkisi ve etkisi sınırlanmış, aciz bir Meclis yaratılıyor. Güvenoyu ve gensoru gibi denetim mekanizmaları olmayan, yürütme üzerinde hiçbir etkili denetim imkânı kalmayan, yasama tekeli elinden alınmış, yasama yetkisi son derece sınırlanmış, fesih tehdidi altında olan bir Meclis yaratılıyor. Bu Türkiye Büyük Millet Meclisini tabuta koyup üzerine son çivi çakma projesidir.

Soru 10) Başbakan ve bakanlar olacak mı?

Bu sistemde başbakanlık kalkıyor. Bakanlar kurulu da kalkıyor. Bu günkü anlamda bakanlıklar kalmıyor. (Teklif m. 19/E; Anayasa m. 109, m. 113)

Cumhurbaşkanı istediği kişileri cumhurbaşkanı yardımcısı olarak atayabilecek. Ayrıca hangi bakanlıkların kurulacağına kendisi karar verecek ve bakanları da kendisi atayacak. İsteddiği zaman bunları görevden alabilecek. (Teklif m. 9, m. 11; Anayasa m. 104, m. 106)

Soru 11) Cumhurbaşkanını yardımcılarını ve bakanlar kime karşı sorumlu olacak? Meclisin bunları onaylama ya da denetleme yetkisi olacak mı?

Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanlar, sadece Cumhurbaşkanına karşı sorumlu olacaklar. Atanmaları ve görevden alınmaları tamamen Cumhurbaşkanının yetkisinde olacak. TBMM'nin bakanların atanmalarında hiçbir onama yetkisi yok. Ayrıca görevden alınmalarını isteme, düşürme ya da başka bir şekilde denetleme yetkileri de yok. (Teklif m. 11; Anayasa m. 106) Meclis soruşturmalarının ise sadece adı var. Soruşturma açılması için üye sayısının salt çoğunluğunun, Yüce Divan için ise üçte iki çoğunluğun aranması bu denetim yolunu da fiilen tıkamaktadır. Meclis, Cumhurbaşkanını denetleyemeyecek, hesap da soramayacak.

Cumhurbaşkanı hiç kimseye karşı sorumlu değil. Kimseye hesap vermeyecek. Ayrıca denetlenmeyecek.

Soru 12) Güvenoyu ve gensoru olacak mı?

Hükümetin kurulması ya da göreve devam etmesinde Meclisin onayı anlamına gelen güvenoyu kurumu ile başbakan ve bakanların güvensizlik oyu ile düşürülmeleri imkânını sağlayan gensoru kurumu yok. Meclisin hükümeti (yürütmeyi) en güçlü denetim yolları olan güvenoyu ve gensoru kaldırılıyor. (Teklif m. 7, m. 19/E; Anayasa m. 98, m. 99, m. 110, m. 111)

13) Üniter devlet tehlikede mi?

Evet. Cumhurbaşkanına, kararname çıkararak merkezi idare alanında geniş düzenlemeler yapabilme ve sınırsız şekilde kamu tüzel kişilikleri kurabilme yetkileri tanınmıştır. Böylece idari alanda sınırları belirsiz örgütlenmeler oluşturma yolu açılmıştır.

Tepkiler nedeniyle Komisyon aşamasında her ne kadar teklif metninden 14. ve 15.maddeler çıkarılmışsa da, Anayasanın 104 ve 123. maddelerindeki değişiklikler Cumhurbaşkanına yetkilerini kullanarak üniter yapıyı değiştirecek idari düzenlemeler yapma imkânı vermektedir. Bu federasyona geçiş hazırlığıdır. (Teklif m. 9. 19/B; Anayasa m. 104, m. 123)

Soru 14) Yargının, yasama ve yürütmeyi denetleme imkânı var mı?

Yok. Yargı tamamen siyasetin emrine giriyor. Güçler ayrılığı ve denge-denetleme mekanizmalarının en önemli unsuru olan bağımsız yargı denetimi fiilen imkânsız hale geliyor.

Tüm yüksek yargıçlar ve yüksek yargı kurulu doğrudan ya da dolaylı olarak Cumhurbaşkanı ve onun siyasi anlayışına göre şekilleniyor. Bu nedenle denetim imkânı da kalmıyor. Yargı tümüyle Cumhurbaşkanının emrinde bir organ oluyor.

Böyle olunca yargı adalet dağıtmayacak, Cumhurbaşkanının baskı ve cezalandırma aracı olarak kullanılacaktır. (Teklif m. 17; Anayasa m. 146, m. 154, m. 155, m. 159)

Soru 15) Hâkimler ve Savcılar Kurulu nasıl oluşacak?

Hâkimler ve Savcılar Kurulu 13 üyeden oluşacak. Cumhurbaşkanı Kurulun 6 üyesini (Adalet Bakanı, Adalet Bakanlığı Müsteşarı ve dört üyeyi) doğrudan belirleyecek. Kalan 7 üyeyi de parti başkanı olarak kontrol ettiği Meclis aracılığıyla seçtirecektir. Bütün yargı örgütünün başı olan kurul, böylece Cumhurbaşkanının etkisi altında hareket edecektir. (Teklif m.17; Anayasa m.159)

Teklif metninde 12 olan sayı Anayasa Komisyonunda 13'e çıkarılmış, Adalet Bakanlığı Müsteşarı da kurulun doğal üyesi yapılmıştır. Bu şekilde Kurul üzerindeki yürütme hâkimiyeti (siyasi hâkimiyet) daha da pekiştirilmiştir. Cumhurbaşkanının altı üyeyi doğrudan belirleme imkânı muhafaza edilmiştir.

Soru 16) Anayasa Mahkemesi üyeleri nasıl seçilecek?

Cumhurbaşkanı 15 üyeli Anayasa Mahkemesinin 12 üyesini bizzat kendisi, 3 üyesini de partisi aracılığıyla kontrol ettiği TBMM eliyle belirleyecektir.

Bu Anayasa mahkemesi gerektiğinde Yüce Divan sıfatıyla kendisini seçen Cumhurbaşkanı, yardımcılarını ve bakanlarını yargılayacak (!..) (Teklif m. 19/D; Anayasa m. 146) Ne kadar adil bir yargılama olacağına siz karar verin.

Soru 17) Yasama tekelinin Mecliste olmasının önemi nedir?

Milli egemenliğin şartı olmasıdır. Egemenliği halka ait kılan en önemli unsur, kanun yapma tekelinin milletin meclislerinde olmasıdır. Egemenliğin krallardan millete geçmesi sürecinde en önemli kavşak noktası, yasama tekelinin milletin (halkın) seçtiği meclislere verilmesidir. Demokrasiler egemenliğin saraydan, krallardan alınıp millete verilme sürecidir. Bu bir anlamda fermanan kanuna geçmeyi ifade eder.

TBMM'nin yasama tekelini kaldırmak, tek adama kararname çıkararak buna ortak olma yetkisi vermek, kanundan fermana, milli egemenlikten krallığa geçmektir.

Soru 18) Cumhurbaşkanının Meclisi fesih yetkisinin sakıncası var mı?

Cumhurbaşkanı da, Meclis de halk tarafından seçiliyor. Meclisin halkı temsil oranı (tüm partiler temsil edildiğinden) her zaman Cumhurbaşkanından daha yüksektir. Milletin seçtiği Meclisi yürütmenin başı olan Cumhurbaşkanın fesih etmesi, yürütmenin yasama üzerinde tahakküm kurmasına neden olur.

Cumhurbaşkanı hiçbir gerekçe göstermeden Meclisi fesih etme yetkisiyle donatılıyor. Bu, hoşuna gitmediği anda Meclisi ortadan kaldırma yetkisi demektir.

Örneğin işlediği bir suç nedeniyle (zor da olsa) 301 imzayla hakkında soruşturma açılması istenen Cumhurbaşkanı henüz soruşturma açılmadan önce Meclisi fesih edip soruşturma açılmasını engelleyebilir. Ya da vetoya rağmen 301 oyla kanun yapıp kararname çıkmasını önleyen, Cumhurbaşkanının istediği gibi hareket etmeyen meclisi, Cumhurbaşkanı gerekçe göstermeden fesih edebilir.

Cumhurbaşkanının fesih yetkisi parlamenter sistemlere özgü bir mekanizmadır. Fakat belirli şartlara bağlıdır. Şu anda bizdeki yetki sadece hükümetin kurulamaması halinde verilmiş, şartları da anayasada gösterilmiş bir yetkidir.

Tarihimizde, Büyük Atatürk'e dahi Meclisi fesih yetkisi verilmemiştir. Atatürk bütün milli mücadeleyi ve sonrasındaki devrimleri Milletin Meclisi ile birlikte yapmıştır.

Demokratik başkanlık sistemlerinde başkana bu yetki tanınmaz. Başkanlık adı altında bozulmuş sistemlerde ise bu tip yetkilerin verildiği görülmüş ve hepsinde de rejim otoriterleşmiştir. (Teklif m. 12; Anayasa m. 116)

Cumhurbaşkanı Meclisi tek başına vereceği kararla fesih edebilirken, Meclis Cumhurbaşkanının görevine ancak 3/5 çoğunlukla, yani 360 oyla son verebiliyor. Yani işlemesi Meclis açısından son derece zor, Cumhurbaşkanı açısından ise çok kolay bir sistem getirilmiştir.

Soru 19) Cumhurbaşkanı önerilen yeni rejimde neler yapabilecek?

Bütün yönetim işlerini yapabilecek. Bugün başbakan ve bakanların kullandığı bütün yetkileri kullanabilecek. Bakanlıkları, kamu idaresinin tamamını istediği gibi Kararnamelerle düzenleyebilecek. Bakanlıkları, devlet dairelerini, kurumları kuracak, kaldıracak, görevlerini belirleyecek, atayacak, azledecek, soruşturma yapacak, disiplin işlerini düzenleyecek, ihale yapacak, **üniter yapıyı bozacak**

ADD Genel Merkezi, 25 Soruda Anayasa Değişikliğine Neden HAYIR Demeliyiz??

<http://add.org.tr/anayasa-degisikligi-ile-ne-kaybediyoruz/> (Ocak 2017)

idari düzenlemeler yapabilecek, ne kadar devlet yetkisi varsa kullanacak. (Teklif m. 9, m. 14, m. 15, 19/B; Anayasa m. 104, m. 123)

Partili Cumhurbaşkanı sıfatıyla milletvekili adaylarını belirleyecek, meclisin oluşumuna müdahale edecek, Meclisi fesih edebilecek, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ile yasama yetkisine ortak olacak, kanunları veto edebilecek. (Teklif m. 8, m. 9, m. 12; Anayasa m. 101, m. 104, m. 116)

Yüksek mahkemelere, Hâkimler ve Savcılar Kuruluna üye atayacak, yargıyı belirleyecek. (Teklif m. 17; Anayasa m. 146, m. 154, m. 155, m. 159)

Bütün bunları yaparken hiçbir şekilde hesap vermeyecek, sorumlu olmayacak.

Herkese dokunabilen ama kendisine dokunulamayan bir kadir-i mutlak kişi olacak.

Soru 20) Cumhurbaşkanının partili genel başkan olmasının ne sakıncası var?

Cumhurbaşkanı hem parti üyesi hem de isterse genel başkan olabilecek. Parti genel başkanı olarak milletvekili listesi yapabilecek. Partisinin meclis grubunun başkanı olacak. Bu şekilde Meclisi istediği gibi şekillendirme ve etkileme imkânına sahip olacak. Parti başkanı olarak aynı zamanda yüksek yargıçları atayabilecek. **Yargı siyasetin emrine girecek.**

Ayrıca parti başkanı sıfatı Cumhurun yani halkın, başkanı olmasına engel olacak. Sadece kendi partililerinin başkanı olacak. Milleti temsil etmesi söz konusu olamayacak.

Partili olması nedeniyle tarafsız olması mümkün olmayacak. (Cumhurbaşkanının yemin etmesini düzenleyen 103.madde aynen duruyor. Orada tarafsızlık üzerine yemin edecek (!), ancak partisinin genel başkanı sıfatıyla parti yönetecek. Böylece açıkça samimi olmayan bir davranış anayasaya sokulmak isteniyor.)

Devlet düzeninin parti düzenine, devletin de parti devletine dönüşmesine anayasa ile izin verilmiş olacak. (Teklif m. 8; Anayasa m. 101)

Soru 21) Cumhurbaşkanlığı kararnamesi nedir? Cumhurbaşkanı bu yolla yasama yetkisine ortak mı oluyor?

Teklif göre Cumhurbaşkanı, kişi hak ve ödevleri ile siyasi hak ve ödevlere ilişkin temel haklar hariç, yürütmeye ilişkin her konuda kararname çıkarabilir.

Olağanüstü hallerde yukardaki sınırlamalara da bağlı kalmadan tek başına her konuda kararname çıkarabilir. (Anayasa Komisyonunda eklenmiştir. Teklif 13; Anayasa 119)

Bu kararnameler kanun gibidir. Bu yetki bir anlamda tek başına kanun yapma yetkisidir. Yani padişah fermanı gibidir.

Evet, Cumhurbaşkanı bu yolla yasama yetkisine ortak edilmiştir. Anayasada yasama yetkisi TBMM'ne verilmişse de, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarmak suretiyle Cumhurbaşkanı Meclisin yasama yetkisine ortak olmaktadır. (Teklif m. 9; Anayasa m. 104)

Soru 22) Meclis aynı konuda kanun çıkarırsa kararname hükümsüz olacağına göre, Meclis isterse kararname çıkarmayı engelleyemez mi?

Hayır engelleyemez. Çünkü Meclisin çıkardığı kanunu Cumhurbaşkanı veto edebilir. Veto ettiğinde Meclis bunu ancak salt çoğunlukla (301 oyla oldukça zor) tekrar kabul edebilir. Aksi halde kabul edilmez. Partili Cumhurbaşkanı, kontrol ettiği mecliste aynı kanunun salt çoğunlukla geçmesini engelleyip, fiilen yasa çıkarma yolunu tıkayarak, kararname yolunu açacaktır. **Bu kanunlarla değil, kararnamelerle Türkiye'nin yönetileceği anlamına gelir.** Bu durum açıkça milli irade gaspıdır. (Teklif

ADD Genel Merkezi, 25 Soruda Anayasa Değişikliğine Neden HAYIR Demeliyiz??

<http://add.org.tr/anayasa-degisikligi-ile-ne-kaybediyoruz/> (Ocak 2017)

m. 19/C; Anayasa m. 89)

Soru 23) Veto yetkisi şimdi de var. Olmasının sakıncası ne?

Şimdiki veto yetkisi elinde yürütme gücü yoğunlaşmamış, nispeten sınırlı yetkiye sahip Cumhurbaşkanına verilmiş bir denge-denetim mekanizmasıdır. Ayrıca vetodan sonra Meclis aynı kanunu basit çoğunlukla (katılanların çoğunluğuyla) yeniden kabul edebilir.

Getirilen değişiklikte diktatörlük yetkilerinin verildiği bir tek adamın elinde veto yetkisi olması, yasama organını tamamen sembolik hale getirir. Özellikle bu yetki; vetodan sonra aynı kanunun ancak salt çoğunlukla (301 oyla) kabul edilme şartı ve Cumhurbaşkanının kararname çıkarma yetkisi ile birleşince, Meclisi tamamen işlevsiz bırakacaktır.

Soru 24) Cumhurbaşkanının mevcut anayasaya göre neredeyse sorumsuz olduğu, bu düzenleme ile sorumlu hale getirildiği söyleniyor. Bu doğru mu?

Doğru değil. Öncelikle mevcut anayasadaki Cumhurbaşkanı ile değişiklikten sonra ortaya çıkacak Cumhurbaşkanı aynı Cumhurbaşkanı değil. Bu nedenle sorumluluklarını, kullandıkları yetkiyle orantılı olarak ele almak gerekir.

Mevcut Cumhurbaşkanı'nın yetkileri sınırlıdır. Siyasi sorumluluk hükümettedir. Getirmek istenen Cumhurbaşkanı ise bütün yürütme yetki ve görevini elinde toplamış, parti genel başkanlığı yapabilecek, yasama ve yargıya müdahale edebilecektir. Şu andaki başbakan ve bakanların kat kat üstünde yetki kullanabilecek, ama sorumluluğu onlardan daha hafif olacak.

Soru 25) Bu teklifle demokratik bir başkanlık sistemi mi öneriliyor?

Hayır. Demokratik başkanlık sistemi sert kuvvetler ayrılığına dayanır. Yasama, yürütme ve yargı birbirinden tamamen ayrıdır. Birbirlerini denetleme mekanizmaları vardır. Önerilen sistemde ise bütün yetkiler bir kişinin (Cumhurbaşkanının) elinde toplanıyor.

Bu sistem Amerika'daki gibi bir başkanlık sistemi de değildir. Açıkça, bir kişinin neredeyse denetimsiz bir biçimde etkin olduğu bir rejim önerilmektedir.

Atatürk milletinin birliğine ve demokratik etkinliğine büyük bir önem verir. Şöyle der: "İki cephe vardır. İç cephe ve görünürdeki cephe. Görünürdeki cephe ordudur. Bu cephe sarsılabilir, hatta yenilebilir. Fakat bu hiçbir zaman bir milleti yok edemez. Memleketi temelden yıkan iç cephenin düşüşüdür. Kaleyi içten almak dıştan almaktan daha kolaydır."

Milletimizi bölecek ve ülkemizin kaderini tek bir kişiye bağlayacak bu **Anayasa değişikliğine "HAYIR" oyu** verilmelidir.

===== /// =====

ADD'ye bu önemli ve değerli çalışması için teşekkür ediyoruz, okunmalı, paylaşılmalı..

Sevgi ve saygı ile. 05 Şubat 2017, Ankara

Prof. Dr. Ahmet SALTİK

ADD 2004-2006 Genel Başkan Yardımcısı
www.ahmetsaltik.net profsaltik@gmail.com